

At indspille sange er lidt som at ville fotografere et spøgelse – nogle gange føler jeg virkelig jeg er en spion, der skal finde ud af hvornår tonerne er ubevogtede. Jeg er ræven i hønsehuset.

Hele min kæmpe nedtur var, i meget lang tid, at jeg ikke kunne skille mig selv fra mine sange. Det prøver jeg på nu. Prøver at leve mit liv - og i mit tilfælde må jeg gøre det mens alle ser på.

Når man har familie er man nødt til at planlægge tingene, ellers er der tusinde ting der kommer i vejen. Du ved, nogen har pludseligt lagt hunden i pejsen, et træ er væltet over vejen, taget lækker, nogen er nød til at fikse toilettet... Du ved hvordan det er.

Børn hører aldrig efter hvad du fortæller dem, de iagttager bare den måde du lever dit liv på.

Om sange af røg og ilden derunder

En gammel fyr fra Amsterdam valgte at slå sig ned her. Han lavede en bar med en masse mexicanske ansatte og etablerede en hel lille trailer by ude bagved. Fyrre slidte mobil homes som myndighederne gerne så fjernet, men Hollænderen er bare blevet mere stædig med alderen. Han kalder stedet "Little Amsterdam", og om aftenen spilles der ofte salsa eller folk, - og baren er... hvordan skal jeg sige det – fuld af atmosfære. Masser af tyrefægterplakater (og endda ægte afhuggede tyre ører), tre store pool borde og et kæmpe akvarium med én stor albino-karpe. En gang imellem spiller Tom Waits med de lokale her, for det er hans stamsted – men han drikker aldrig noget.

Tom Waits er her selvfølgelig for at tale om sin nye cd. Og jeg er her for at lytte. Men jeg vil gerne nå lidt længere end til cd'en alene – for der er noget ved Waits jeg ikke helt kan få hold på. Tom Waits sange handler oftest om ensomme mennesker der rakker rundt i USA, de er næsten altid forladt af deres livs kærlighed og ejer ikke andet en det alkoholproblem de rakker rundt med. Og det gør han SÅ autentisk og så enestående fantastisk. Men privat er det et andet billede der toner frem; i en lang periode opgav sin karriere for at se ungerne vokse op, han har boet det samme sted, med den samme kone (Kathleen Turner) en snes år og han er absolut på vandvognen. Der er altså stor forskel på Tom Waits private liv og hans sange – og så alligevel føler han sig hjemme i det trashede "Little Amsterdam" – i en bar ! Og han virker ikke som en mand der nogensinde kunne vænne sig til en Limousine. Han er forsigtig – nærmest sky – og har ikke nogen stjernenykker. Han har det endda lidt anstrengt med at posere foran kameraet. Og han gider ikke lave tidsrammer for interviewet – vi snakker bare. Han har en stemme, der lyder som om den når som helst kan droppe ned i et af indlandsisens dybeste huller, et rigtigt rustent et. Det er en fornøjelse at lytte på næsten alt hvad han siger, emnerne skæres fint ud, knyttes sammen af små historier og slibes derefter fint til af stemmen.

Tom Waits vil gerne vide hvem han taler med, han kan bedre lide samtaler end interviews, så man giver sig selv hvis man vil have noget af ham. Jeg fortæller ham om hvad jeg skriver. At vi har en fælles bekendt i den russiske Theremin virtuos Lydia Kavina og så en masse teatersnak. Teater er det første der popper op når han tænker København, hvor han har arbejdet meget sammen med Betty Nansen folkene, og da jeg også har skrevet teater for Hotel Pro Forma, er der masser at tale om. Vi kan lide hinanden, selvom det tydeligvis er besværligt for ham at tale om noget så intuitivt, som de sange han laver. Forfattere elsker ofte at sætte ord på kreative processer, mens mange musikere hader det. Og Tom Waits tilgang er udpræget musikerens, på trods af de flotte tekster. Derfor starter vi med at tale om hvad han bedst kan lide ved albummet og hvordan det er lavet – i

stedet for hvorfor det er lavet. Lige for øjeblikket er han især vild med "Shake it". Den føles fri og spontan, teksten er ikke så meget et forløb, men mere små snapshots: Ripped Shirt - Black Eye / Tuxedo - Bow Tie / Cold Gun - Wild Rose / Night Clerck - Doors Closed. Små snapshots sat overfor hinanden, "Ligesom når du kører rundt i bilen og tager små snapshots undervejs, f.eks. af din pige, der sidder der med bare fødder op mod handskerummet."

Sådan leger han sig gennem det meste af albummet. Teksterne er ekstremt gode og virkningsfulde, men når jeg spørger til dem, virker det som om de er ligeså dunkle for ham som for lytteren. Noget der bare flagrer ind og som han fanger. Derfor har han kaldt albummet for Real Gone. Det er slang for noget der kunne være; "helt væk" eller "helt vildt". Waits forklarer selv at man kan sige: "Wauw den pige var *real gone*". Og at de har et udtryk næsten magen til i klassisk musik. Der siger de "out on the meadow" - som f.eks.: "Wauw, Jeg ved ikke hvor jeg var henne den aften, men musikken tog mig virkelig med, så vidt jeg ved var vi helt *out on the meadow*". *Real Gone* betyder det samme. Og Waits synes det passede godt til det nye album - som han kalder et "vand og brød" album. Han vil gerne have pillet så meget studie teknik som muligt af, så det er helt nøgent. "Kender du det der med at danse når du er alene og ingen kan se dig. Den følelse ville jeg gerne have frem også selvom vi optog. Jeg ville have hele indspilningsudstyret til at forsvinde fra sangene, så der kun var os og sangene tilbage. At indspille sange er lidt som at ville fotografere et spøgelse - nogle gange føler jeg virkelig jeg er en spion, der skal finde ud af hvornår tonerne er ubevogtede. Jeg er ræven i hønsehuset. Jeg vil have musikken til at have liv, samtidigt med at jeg er forsigtig med hvordan jeg pakker den sammen... Det er den svære del. Ray Charles kunne, i hans musik er der fanget nogle vidunderlige 3 minutters øjeblikke - så vidunderligt pakket og fulde af power"

Så Tom Waits ærinde er at fange sange, men jeg vil gerne vide hvor han fanger dem henne. Hvorfor handler så mange sange f.eks. om at blive forladt, når nu han har været stabilt gift så længe - hvorfor er netop det så vigtigt ?

"Fordi jeg ikke er blevet skilt, må jeg ikke skrive om skilsmisser...?" spørger han lidt irriteret, og jeg siger at det må han selvfølgelig godt, men selvom figurerne i en bog ikke er lig med forfatteren, så er der alligevel altid en grund til at man skriver om netop de emner man vælger. Tom Waits pointerer at det her ikke er dokumentariske historier - det er bare sange: "Vi ville lave sange der var vand og brød - fundamentale sange. Ligesom A wham ba ba loopa a wham bam boom - hvad betyder det måske ? Ingenting, men alligevel er det brugbart, et virkelig følsomt udtryk, der har udtrykt det, det ville i halvtreds år. Sange er lavet af røg, jo mindre du siger om dem desto mere får du. Det er hele grundreglen for blues, at finde den simpleste måde at udtrykke hvad du føler." "I stood by the faucet / untill the sink filled up". Jeg prøver bare at gøre det samme som blues folkene gjorde. At fange tingene virkelig hurtigt. Ligesom når piger sjipper og laver sange undervejs... De sange er kun lavet fordi pigerne sjipper. De satte sig ikke ned og sagde; "Nu vil vi skrive en sjippe sang". De gjorde det bare. Arbejdssange er ligesådan, de er lavet efter åndedrættets rytme og rytmen af hammeren. Jeg elsker de sange. Musik er meget fysisk for mig. Så alle de sange på albummet er skrevet a capella. Vi sætter os ved pianoet, slår rytme på stolen - nogen gange er det alt hvad der er brug for."

Det har han jo ret i, selvom jeg stadig er nysgerrig efter at vide hvor tingene kommer fra. Det er ok at han siger at snøren bare smides ud - sådan arbejder vi jo alle sammen, men derfor kan man jo godt tale om hvad man hiver op. Jeg kan huske at jeg engang læste et interview hvor Leonard Cohen fortalte om hvordan han mødte Dylan og de kom til at tale om arbejdsprocesser. Cohen fortalte hvordan han elskede et Dylan nummer og Dylan fortalte, at han havde lavet det på ti minutter på bagsædet af en bil, hvilket rystede Cohen der altid arbejdede i månedsviis på sine sange.

I den henseende er Waits tættere på Dylan end Cohen. ”Jeg får mit materiale ret hurtigt” siger han og det meste af det han laver, bliver skrevet sammen med hans kone Kathleen: ”Jeg bryder mig ikke om arbejde. Min kone bryder sig heller ikke om at arbejde, eller... måske lidt mere end mig. Du ved jeg siger ”Nu er du færdig med den sang – giv den til mig” Det er ligesom at tænde fyrværkeri sammen; ”Denne gang holder du den og jeg tænder den. Vi skiftes til at have ture. Det er den sjove del af det. Tænd sangen og så smid den. Så hvis du er med på det, så er det en god måde at samarbejde på. Vi kunne selvfølgelig ikke gøre det lige da vi blev gift. Det tog et stykke tid at vænne sig til den andens rytme. Og selvom vi skriver det meste sammen, har jeg ikke helt givet hende æren for det... Du ved jeg er en rigtig macho mand...”

Vi taler lidt om machomænd og om fædre – og om Sam Shepard, som jeg er vild med, og som Tom Waits kender privat. ”Den fyr har problemer med sin far, selvom han er død for længst”. ”Hvem har ikke det”, siger jeg – og Waits giver mig ret, og nu vil jeg gerne høre mere om ”Sins of my father”, der netop handler om det. Men den sang er også bare ”hevet op af søen”; ”Sins of my father” er ret abstrakt. Jeg ved ikke hvad den handler om – den fortæller bare det du kan få ud af den selv, Michael – det er mange menneskers historie. ”Jesus of Nazareth told Michael of the weeds / I’s born at this time for a reason you see”. Jeg tror bare jeg tænkte på det, fordi jeg har sønner. Jeg ved ikke hvad den i virkeligheden handler om, men min kone sang den til en båndoptager. Og hun er ellers ikke sanger. Hun har en fantastisk stemme, men hun vil ikke have at nogen hører hende synge. Hun vil simpelthen ikke synge for nogen – ikke engang for mig.. Men hun synger når hun kalder på kattene eller på hunden. Og så hørte jeg hende synge: Im gonna take my sins of my father / The sins of my mother / The sins of my brother/ Down to the pond. Det lød ligesom noget fra biblen, så jeg hørte det og sagde ”oh baby – det der må vi arbejde med” og så gik vi i gang med den sang...”

Desto længere tid vi snakker desto mere bliver ”jeg”, til ”vi”, eller ”os”. Kathleen er tydeligvis med i en utrolig stor del af processen – og hans ældste søn spiller trommer på et par af numrene på det nye album. Det virker som et veritabelt familieforetagende. Hele den private del ser ud til at være utrolig vigtig for den musik der skabes. Og her står vores samtale ved en korsvej. Jeg kan simpelthen ikke se hvordan man skal forstå hans projekt, uden at blive privat. Så jeg dropper spørgsmålene om hvordan tingene blev indspillet, om forholdet til pladeselskabet og studiemusikerne – og spørger i stedet om han kan sige mig, hvad der er det vigtigste der er sket i hans liv. Han ser mig pludselig lige i øjnene og siger prompte: ”At jeg blev ædru ! Jeg holdt op med at drikke for 13 år siden. Jeg kvittede fuldstændigt – det er den største ting. Før det må det have været at blive gift. Intet i mit liv havde forberedt mig på det – jeg var virkelig i ødemarken uden hjelm. At blive ædru og at blive gift, det var det vigtigste... og så at få børn.” Tilføjer han med meget stor varme. Han spørger om jeg har børn - det har jeg; to store børn og en ny på vej, men ikke noget sted at bo får jeg tilføjet og glemmer helt den professionelle distance. Og det er godt. Vi taler om at stå på gaden med et spædbarn på vej – og min åbenhed får også ham til at snakke.

”Jeg har tre nu på 20, 18 og 11. Så jeg havde børn allerede før jeg kvittede sprutten. Og at stoppe med at drikke reddede højst sandsynligt mit liv... og det reddede min familie, for jeg var på vej med 200 km i timen lige ned ad en blind vej. Men jeg stoppede. Brugte AA, du ved. Så når du før spurgte om hvorfor jeg stadig synger om at drikke – så er det simpelthen fordi det er sikrest på den måde. Du skriver selv historier ikke, så du ved det her med hvad der er ens historier og hvad der er ens eget liv. Men hele min kæmpe nedtur var, i meget lang tid, at jeg netop *ikke* kunne skille mig

selv fra mine sange. Det prøver jeg på nu. Prøver at leve mit liv - og i mit tilfælde må jeg gøre det mens alle ser på.”

Jeg spørger om han ikke synes det er svært at køre sin familie og sin karriere samtidigt. Alt i hans arbejdsmetode virker spontant og impulsivt. Noget der kan være svært at få til at hænge sammen med familielivet. ”Ja, du har ret. Når man har familie er man nødt til at planlægge tingene, ellers er der tusinde ting der kommer i vejen. Du ved, nogen har pludseligt lagt hunden i pejsen, et træ er væltet over vejen, taget lækker, nogen er nød til at fikse toilettet, eksamensfesten i aften starter klokken seks og maden brænder på... Du ved hvordan det er. Og så spørger folk mig om familien ikke er stolte af at deres far er musiker. Men det jo et job med fordele og ulemper. Hvis du er læge og børnene er syge, så er det godt at have en læge i huset. Men hvis han arbejder inde på hospitalet indtil klokken fire om morgenen, hvad gør du så ? Så alle har et eller andet med deres fars job – nogen gange er det alle tiders, men der er også den anden side af mønten. Næsten alle synes jo det er cool at have en far der er læge, men hvad nu hvis han bare er ude og kurere alle andre. Rigtigt cool at have en far der er musiker ? Ja, nogen gange er det fedt – andre gange er det sgu ikke ! Når du er musiker, har du brug for en blikkenslager til at ordne vasken, det kan man ikke gøre med et klaver. Så det med at have karriere og familie på samme tid er besværligt - det er lige som at luften to hunde der hader hinanden, på samme tid. Men samtidigt har de brug for hinanden, det er en kamp der aldrig slutter – alle må igennem den. ”

Han fortæller at hans datter også vil løbe ind i problemet, hun er maler – og ”laver nogle fantastiske ting”. De vokser hurtigt og nu hvor vi taler om børn og kunst, så kan han stadig huske da de fulgtes til rideskolen. Han afbryder pludselig sig selv. ”Det her er sjovt. Jeg var i en stald dengang. Min datter kunne lide at ride og så var jeg med hende i stalden. Der stod hestene ved deres krybber. Og ved siden af krybberne var der de her træ vægge som heste altid bider i eller skraber opad. Har du ikke lagt mærke til det, de kan ikke lade være... og i løbet af nogen tid – uden selv at vide det – laver den her hest det mest vidunderlige mønster. Det ligner præcis en hest der springer over en mur. Jeg så på det og kom til at tænke på hvis hesten ved siden af, måske var en fyr der lavede musik – og den næste skrev lidt – og den næste igen var skulptør. Forestil dig at alle de her heste har hvert deres speciale, så kan du høre dem stå og snakke mens de gumler havre: ”Arh, jeg kender den fyrs arbejde, men det er nu ikke så godt som det var engang !”

Og så taler vi videre om at skrive og have børn på samme tid og nu kan jeg godt tillade mig at spørge hvorfor han vælger at skrive om kvinder der forlader mænd, hjemløshed og ensomme støvede veje. Og han griner rustent og hælder lidt vand op til os, som var det vin. ” Hvorfor jeg vælger det ? Det er gamle temaer. Jeg lavede ikke vejen, jeg kører bare på den. Det er ting du er interesseret i og som du ved interesserer andre. Og det er simpelthen det der kommer ud af os. Hvordan tager man et billede af en hovedvej så det ligner livets vej, og ikke bare en tilfældig gade. Det er tricket, den store mojo, det store flim flam. Showgame ! Det er de ting vi prøver at gøre....”

Men hvorfor lige *de* billeder og ikke alle mulige andre, bliver jeg ved. Og nu griner han igen. ”Min kone siger præcis det samme som du gør. Tom hvorfor tager du ikke en anden skjorte på for en gangs skyld. Det siger hun altid når jeg skal i gang med en ny plade og vi diskuterer hvad den skal handle om. Men med mig og Kathleen er det altid sange om mor, sprut, toge og døden. Hvad er der overhovedet ellers at synge om ? Du kan gå til et hvilken som helst land – og hvad har de sange om; mor, sprut toge og døden. Tag bare strubesangerne fra Mongoliet – hvad synger de om ? Bortløbne heste og knuste hjerter ! For det er det der er der... De store emner.”

Og så spørger han om hvordan det er med det jeg selv skriver. Og jeg siger at skizofreni og kærlighed også skal have en plads på min private liste – men vi er begge enige om at specielt døden er interessant. Noget alle skal igennem uden at nogen aner hvad der sker på den anden side. ”Ja, du fødes måske i 1950 og dør i 1998 – og det lille glimt imellem de to porte - det er dit liv. Resten ved jeg ikke noget om. Men jeg tror det betyder noget hvor meget man har puttet i banken. Ligesom at spare penge op der kan bruges i den anden verden. De ting vi foretager os i livet nu, er som at skrive checks ud til det senere liv. Det du har til din energi-krop, ikke. Og energi er det eneste der er tilbage når din krop er forsvundet. Men om du skal kunne møde nogen bagefter, som din mor, Ruddy Valentino, Humphrey Bogart eller Louis Armstrong det ved jeg ikke. Måske. Og hvordan skulle man kunne opleve det uden sin krop. Bare føle det måske ?” Det sidder vi lidt og lader synke.

”Vi ønsker jo alle sammen at vi går til et højere sted, en højere bevidsthed. Selv en tomat som du fortærer bliver jo en del af en højere livsform, når den går ind i dig og optages af din organisme ?” Vi taler også om selve dødsøjeblikket. Jeg var der da min far døde og det sidder vi og snakker om. Hvordan opleves det til sidst. Tom Waits siger selv han har en morbid nysgerrighed og er interesseret i at høre mere. Jeg fortæller lidt og spekulerer især på hvad min far egentligt så til sidst. Hvortil Waits nikker og siger: ”En ting er helt sikkert – du vil få din chance, du vil få din chance...”

Og vi drikker mere vand – præcis som var det sprut. Vi skåler og rykker sammen.

”Prøv at hør her, denne her er god” Siger han fortroligt ”Kender du begrebet ”Graveyard Shift” ? Du ved, hvis man arbejder sent i en cafe, på det allersidste skift før lukketid. Så er det ”The Graveyard Shift”. OK... og kender du så ordet ”Dead Ringer” ?

Jeg ryster på hovedet begge gange, hvilket tydeligvis glæder ham, for det giver ham chancen for forklare det for mig.

” Hvis jeg nu siger at du er en ”Dead Ringer” for min bror, Frank. Så betyder det at du ser ud præcis som ham. Du er en ”Dead Ringer”. Sådant bruger vi udtrykkene i Californien nu, men selve ordets oprindelse er meget, meget gammelt – fra en tid hvor man serverede tomater på bly tallerkner. Dengang var bly tallerkner det nye tjekkede stel. Og ingen vidste at det var virkelig giftigt at spise af, så de puttede tomater på bly tallerknerne og tomaternes saft gik i forbindelse med blyet og dem der spiste af dem døde ! Eller faktisk var de ikke virkelig døde. De var snarere i en slags koma - en dødslignende trance, ligesom Shakespeares Julie. De så døde ud, ingen hjerteslag, intet åndedræt... ingenting. Så de blev begravet - levende ! Men én fyr havde været mistænksom og tvivlede på at de var virkelig døde på grund af de der tomater. Så han gravede en af kisterne op igen. Og på indersiden af låget var der kradssemærker. Nogen havde ligget der i kisten og kradsset. Så fra nu af, når nogen skulle begraves, så bandt man en snor om deres ankel – og nu taler jeg om et eller andet i det 15 århundrede... en snor om anklen, der gik videre op gennem kistelåget, op gennem jorden og op over grenene på et træ – for at ende i en klokke. Den anordning blev kaldt en ”Dead Ringer”. Og den stakkels fyr, hvis job det var at sidde på kirkegården og lytte efter klokken, han havde ”The Graveyard Shift”. Forestil dig at sidde der i stolen hele natten og vente på at høre klokken ringe. Det er en af de små ting jeg er fascineret af. Jeg har en meget morbid nysgerrighed...” gentager han.

Vi har talt sammen 1½ time nu. Fotograferne vil gerne snart i gang, men der er nu ikke nået stress på. Vi sidder der med albinokarpen i akvariet bag os og børn der øver sig ved pool bordene uden helt at kunne nå. Så fascineret af bordet med den grønne filt. Måske er det deres første spil. Og jeg spørger ham om han kan huske hvornår han sidst gjorde noget for aller første gang. ”Aller første gang... hmm et rigtigt, rigtigt godt spørgsmål.” og tænker sig længe om med et meget tilfredst udtryk. ”Jeg sprang fra en virkelig høj kant ned i vandet, sammen med mine børn. Der var 50 fod

eller sådan noget og det var en virkelig dyb pool. Jeg var skræmt, mand – men det var mine børn ikke, overhovedet ikke. Men jeg kan ikke komme på andre første gange i den sidste tid. Jeg tror at tricket er at blive ved med at opdage hvornår noget føles som første gang. For der er altid en første gang, hvis man ser verden på den rigtige måde... Der er den første gang jeg elskede med min kone, der er den første gang hvor jeg så mit barn blive født, den første gang jeg fulgte mit barn i skole og gav slip på hans hånd og lod ham gå. Du kan gøre ting igen og igen, men tricket er at se på øjeblikkene på nye måder. Jeg laver mange sange, så det er ikke nyt for mig, men hvis det ikke føltes nyt hver gang, hvad skulle det interessante så være ved at gøre det. Så jeg bliver stadig begejstret.”

Og så forsvinder han lidt, som om han forsvinder langt væk i minderne: ”Til sidst husker du jo ikke alle dine somre. Du husker én sommer især, et kys, et glas øl, en cigar, en latter, en sang. Selvom det ser ud til at vi bare gentager ting, så finder vi den bedste af dem – og nogen gange er det første gange. Det kunne blive en god sang...” Og han giver sig til at synge: ”The first time I shot a gun / the first time I kiss a girl / the first time I drank a beer / The first time I heart you laugh, baby...” “Til sidst husker vi kun én ting, men hvilken én. Det er det vigtige. Især når man har med børn at gøre. Du ved børn husker aldrig det som du giver dem besked på at huske. Alt for ofte husker de det du gerne ville have de havde glemt. Du siger: ”Kan du huske den sommer vi tog til stranden. Vi havde de her madkurve med og du løb ned af stranden og pludselig kom der en havmåge og snuppede sandwichen ud af hånden på dig... og vi grinede sådan af det, kan du huske det...” Og barnet siger: ”Neej, jeg er ikke sikker – var det den dag ved stranden du blev virkelig vred på mig og slog mig med din sko...?” Og du siger...: ”Åh nej ? Dét husker jeg ikke noget om...” Du ved, børn hører aldrig efter hvad du fortæller dem, de iagttager bare den måde du lever dit liv på.”

Så det er det der gælder nu. Ikke flere løfter eller bortforklaringer. Det der gælder er det du gør. Det gælder børn, sprut, ægteskaber og musik. Et kvarters tid senere brød vi op. Tom Waits lod sig fotografere med det gamle piano ude ved trailerparken og ”Little Amsterdam” gav hollandsk øl i baren, pladeselskabsfolkene diskuterede tidlig soul, fordi de fandt en gammel juke-box og en mexicaner ved siden af mig fortalte bartenderen om sin skilsmisse. Alt sammen i stedets ånd. Waits kom og sagde han skulle have et par flasker vin med til Kathleen. ”Skal jeg pakke dem ind ?” Spurgte bartenderen. ”Nej, jeg drikker dem i bilen på vejen !” Skråler Waits tilbage... Og bartenderen siger til mig: ”He wont dare !”